ujforum_54.qxp 8/2/2006 12:10 PM Page 3

A Gyergyói kistérség helyzetelemzése

MADARAS SZILÁRD

Bevezetés

Elsődleges kérdés mindenki számára az, hogy miért fejlődnek egyes térségek és maradnak le mások a gazdasági fejlődésben. Számos helyzetfelmérés összehasonlító elemzése adhatna csak választ erre a kérdésre.

Elemzésem témája szülőföldemnek, a Gyergyói kistérségnek a tanulmányozása. A tanulmány a Gyergyói kistérség gazdasági helyzetének komplex elemzését próbálja nyújtani.

Elsősorban a kereskedelmi társaságok helyzetét jellemző gazdasági mutatókat gyűjtöttem össze és elemeztem. Vizsgáltam a térségben a gazdasági ágazatok eloszlását, kitértem a foglalkoztatottság kérdésére és ennek összetételét vizsgáltam, valamint Gyergyószentmiklós kistérség-központ szerepének kérdését. Az elemzés eredményeinek szemléltetésére az ArcViewGIS-ben elkészített kistérség-térképeket alkalmaztam.

A vizsgálat során fontosnak tartottam olyan mutatókat választani, amelyekkel egyrészt a folyamatok jól értelmezhetőek, másrészt el lehet végezni a térség összehasonlítását a megyei és országos mutatókkal.

A kutatás keretében a következő kérdésekre kerestem a választ:

Versenyképes-e a kistérség mezőgazdasága?

Hogyan alakult a foglalkoztatottság szintje és összetétele?

Melyek a főbb okai a vidéki munkahelyhiánynak, és milyen ágazatok adnak megoldást a foglalkoztatottság problémájára a kistérségben?

A GYERGYÓI KISTÉRSÉG MÚLTJA ÉS JELENE

Földrajzi elhelyezkedés, megközelíthetőség

A Gyergyói kistérség Hargita megye É-K-i részén található, a kistérség középpontja a 43°11' keleti hosszúság és a 46°s. Az átlag magasság 810 méter a tengerszint felett.

A kistérség viszonylag könnyen megközelíthető: a városon átmegy négy nemzeti út és egy megyei út, a következő irányokba: DN 13B Gyergyószentmiklós–Parajd, DN 12 Maroshévíz–Gyergyószentmiklós–Csíkszereda, DN 12C Gyergyószentmiklós–Gyilkos-tó, továbbá az aszfalt nélküli burkolatlan megyei út: DJ 125A Gyergyószentmiklós–Balán. Ezenkívül a város vasútállomással rendelkezik (a Korona nemzetközi gyors egyik megállópontja), ahogyan a

ujforum_54.qxp 8/2/2006 12:10 PM Page 4

falvak közül is ötnek (Gyergyóditró, Gyergyószárhegy, Tekerőpatak – amely Gyergyóújfalú önkormányzatához tartozik –, Vasláb, Marosfő) van vasúti állomása.

A legközelebbi repülőtér Marosvásárhelyen található, amely a kistérségtől 147 km távolságra van. Ez személygépkocsival 2,5–3, autóbusszal pedig 3–3,5 órás utat jelent.

Az egy négyzetkilométerre jutó lakosok száma a kistérségben átlagban 2003-ban 47,29 lakos/km² volt. Gyergyószentmiklóson a legnagyobb, 1999-ben, 2001-ben, 2003-ban 95,6; 95,1; 91,01 lakos/km²; utána következik Gyergyóremete (61,24; 61,64; 60,123 lakos/km²); a legalacsonyabb Gyergyóalfalu esetében: 26,66; 26,43; 25,75 lakos/km².

Az országos átlag: 91,2 lakos/ km², a megyei átlag: 49,1 lakos/km². (Forrás: Nemzeti Statisztikai Hivatal, Megyei Statisztikai Hivatal)

Ezekkel az értékekkel a kistérség az országos, valamint a megyei átlag alatt helyezkedik el. A Gyergyói kistérségről tehát megállapíthatjuk, hogy jellegzetesen vidéki térség.

Infrastrukturális ellátottság

A kistérségen áthaladó megyei utak: DN 13B, DN 12, DN 12C aszfaltozott műutak, kivételt képez a DJ 125A megyei út, amely Balánbánya irányában halad, ez utóbbi burkolat nélküli, részben kövezett erdei út.

Az egy négyzetkilométerre jutó út Gyergyószentmiklós város esetében 0,28 útfelület/km², ebből modern út 0,189 útfelület/km. A helyi tapasztalatom alapján kijelenthetem: a kistérségben (ahogyan a megyében általában) az úthálózat infrastruktúrája nagyon hiányos. Az aszfaltozás lassú ütemben folyik, Gyergyószentmiklós esetében az elmúlt tizenöt évben csak négy utca aszfaltozása valósult meg.

A kistérség vezetékes ivóvízzel való ellátottsága a következő képet mutatja: Gyergyószentmiklóson az egy négyzetkilométerre jutó vízvezeték (1999–2003 között) 0,347 vízvezeték/km², Gyergyócsomafalván 0,284 vízvezeték/km², a falvak többi részén 2003-ig nincs vezetékes ivóvíz, Gyergyószárhegyen 2003-ban 0,169 vízvezeték/km² szerepel. Így a kistérség átlaga 1999-ben 0,093 vízvezeték/km², 2003-ban 0,105 vízvezeték/km².

Szennyvízelvezető hálózat Gyergyószentmiklóson az 1999-es 0,101 vezeték/km²-ről 2001-re 0,084 vezeték/km²-re csökkent, 2003-ban is ugyanez az érték. A kistérség községeiben Gyergyócsomafalva kivételével szennyvízelvezető hálózat nincs (2003), ez utóbbinál 0,0764 vezeték/km² található. A kistérségben átlagban a vizsgált három évre 0,027; 0,023; 0,023 vezeték/km² ezek aránya.

A lakóházak száma a kistérségben összesen 20 797 volt 1999-ben, ez a szám 2003-ban 21 843-ra növekedett. Csak Gyergyószentmiklóson a három év alatt 288 lakóház épült.

Következtetésként megállapítható: a kistérség infrastrukturális ellátottsága nagy hiányosságokat mutat.

ujforum_54.qxp 8/2/2006 12:11 PM Page 5

Demográfiai helyzet

A kistérség demográfiai helyzetére az 1a. táblázatban feltüntetett mutatókat vizsgáltuk több évre, de elégségesnek tartjuk csak az 1999-es és a 2003-as részletes adatok bemutatását.

1a.Táblázat. Demográfiai mutatók

1. Demográfiai mutatók	1.1. Szaporulat (ezer lakosra jutó újszülöttek száma)
	1.2. Halálozási arány (ezer lakosra)
	1.3. Szaporulati arány és halálozási arány különbsége
	1.4. Gyermekhalandóság (ezer lakosra)
2. Népességmegtartás	2.1. Végleges lakhellyel való beköltözés-kiköltözés különbsége
	2.2. Ideiglenes lakhellyel való beköltözés- kiköltözés különbsége
	2.3. Mobilitás a stabil lakosság arányában

1999									
	Gyergyó	Csomafalva	Ditró	Alfalu	Szárhegy	Remete	Újfalu	Vasláb	Össz:
1.1.	9,05	10,45	10,05	8,20	9,32	11,55	10,28	12,09	9,73
1.2.	10,13	13,64	16,34	13,39	15,36	12,01	13,90	17,41	12,67
1.3.	-1,08	-3,20	-6,28	-5,19	-6,03	-0,46	-3,62	-5,32	-2,94
1.4.	0,33	0,21	0,16	0,00	0,00	0,46	0,19	0,00	0,23
2.1.	-40,00	-11,00	-21,00	-9,00	12,00	9,00	16,00	18,00	-26,00
2.2.	70,00	-18,00	-39,00	-61,00	-36,00	-80,00	-71,00	64,00	-171,00
2.3.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00
2003									
	Gyergyó	Csomafalva	Ditró	Alfalu	Szárhegy	Remete	Újfalu	Vasláb	Össz:
1.1.	8,56	6,81	8,38	9,88	9,80	12,24	8,11	5,00	8,88
1.2.	10,54	15,16	13,41	13,69	15,69	11,30	17,38	19,98	13,04
1.3.	-1,98	-8,35	-5,03	-3,81	-5,88	0,94	-9,27	-14,99	-4,16
1.4.	0,15	0,22	0,17	0,17	0,28	0,00	0,00	0,50	0,15
2.1.	-54,00	6,00	-8,00	-34,00	7,00	-28,00	13,00	14,00	-84,00
2.2.	96,00	-20,00	-61,00	-26,00	-40,00	-34,00	-21,00	13,00	-93,00
2.3.	0,00	0,00	0,00	-0,01	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00

1. Táblázat. A Gyergyói kistérség demográfiai helyzete. Saját számítások a Hargita Megyei Statisztikai Hivatal adatai alapján

ujforum_54.qxp 8/2/2006 12:11 PM Page 6

Összességében a kistérségre az ezer lakosra jutó újszülöttek aránya a vizsgált (1999–2003) intervallumban csökkent: 9,73-ról 8,88-ra. A halálozási arány, amelyet szintén ezer lakosra vizsgáltam, mindhárom évben meghaladta a szaporulati arányt, így egyértelműen kijelenthető, hogy a kistérség népessége csökkenő tendenciát mutat. A vizsgált három évben egyedül Remete esetében pozitív ez a különbség 2003-ban (0,94), a kistérség többi településében általánosan negatív tendenciájú a természetes népességszaporulat.

A települések népességmegtartásáról a táblázatból a 2.1, 2.2 és 2.3 mutatók adnak jellemzést. A végleges lakhellyel való beköltözöttek és kiköltözöttek különbségéről 1999-ben a következőket állapíthatjuk meg: Gyergyószentmiklóson a legnagyobb, 40 lakos költözött el véglegesen, míg Vasláb esetében a legmagasabb: 18 beköltözött. Ideiglenes lakhellyel 7-tel több jött Gyergyószentmiklósra, Remetéről 80 költözött el. 2001-ben Gyergyószentmiklósról 60 költözött el véglegesen, Szárhegyre 21-gyel több költözött be, és ez a legmagasabb. Ideiglenes lakhellyel Gyergyószentmiklósra 53 költözött be, legnagyobb csökkenést Szárhegyen tapasztalunk 60 elköltözéssel. 2003-ben Gyergyószentmiklóson a legnagyobb a végleges lakhellyel való kiköltözés, 54, a legtöbb beköltözöttet Vasláb esetében láthatjuk 13 személlyel. Ideiglenes lakhellyel való legtöbb beköltözés Gyergyószentmiklós esetében történt: 96 személy, a kiköltözöttek száma Ditró esetében a legmagasabb: 61 személy.

A stabil lakosság arányában vizsgált mobilitás váltakozó értékekkel bír ebben az időszakban.

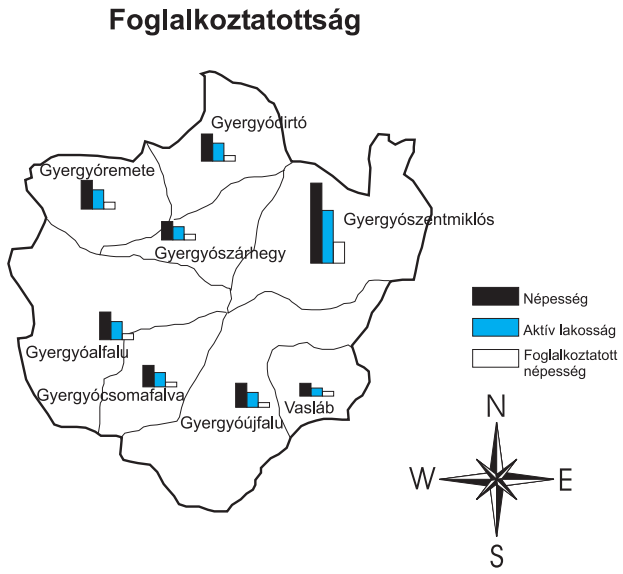
Megvizsgáltam a kistérség településeinek beiskolázottsági mutatóit. A következő mutatókat számítottam ki: óvodások, elemi iskolások aránya; I–IV., V–VIII. osztályosok aránya; illetve az V–VIII., IX–XII. osztályosok aránya. Ezek az arányok évről-évre szintén csökkenő állapotot mutatnak, néhány kivételtől eltekintve, kevesebb az óvodások száma, mint az elemi iskolásoké, ami kevesebb, mint az általános iskolában tanulóké, melyek száma a líceumban tanulókénál kevesebb. Ez a folyamat a népességcsökkenéssel magyarázható, és hosszú távon a lakosság elöregedéséhez vezet.

Következtetésként elmondhatjuk, hogy a kistérség természetes népesség-utánpótlása gyenge, negatív értékekkel bír, valamint vonzása (hogy új betelepülésekkel ez a népességcsökkenés megállítható legyen) elhanyagolhatóan kevés.

Foglalkoztatottság a kistérségben

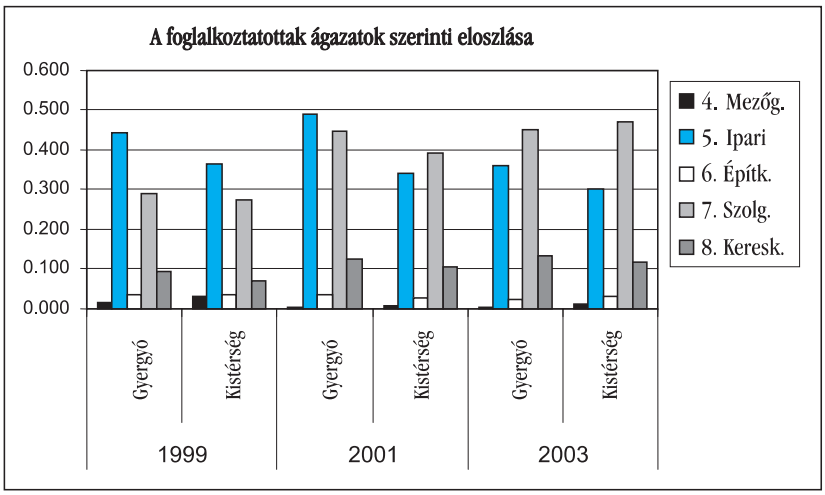
Az 1999–2003-as időszakban a foglalkoztatott népesség a kistérségben összességében és Gyergyószentmiklós esetében is csökkent. A kistérségben 1999-re és 2003-ra ez 9351, illetve 6573 foglalkoztatottat jelent, illetve Gyergyószentmiklóson 6422 és 4858. Az aktív népességre a kistérség szintjén 2002-re találtam adatokat. A foglalkoztatottak aránya az aktív népességből a kistérségre átlag 21,02%, a legmagasabb Gyergyószentmiklóson: 38,14%, a legalacsonyabb Újfaluban: 5,52%. A községek közül viszonylag magas Remete esetében: 17,8%, a többinél 10% alatt van.

ujforum_54.qxp 8/2/2006 12:11 PM Page 7

1. Ábra. A Gyergyói kistérség foglalkoztatottsági helyzete. Saját számítások a Hargita Megyei Statisztikai Hivatal adatai alapján

A továbbiakban az alkalmazottak ágazatonkénti eloszlását vizsgáltam. Az 1. ábra tartalmazza az egyes ágazatok részarányát az alkalmazásban lévő össznépességből, és ennek változását a vizsgált három évre.

2. Ábra. A foglalkoztatottak ágazatok szerinti eloszlása. Saját számítások a Hargita Megyei Statisztikai Hivatal adatai alapján

ujforum_54.qxp 8/2/2006 12:11 PM Page 8

A helységi nyilvántartási lap tartalmazza a mezőgazdasági alkalmazottakat is, ezek azonban (akárcsak a Gyergyószentmiklósi Adóhivatal adataiban szereplő egyéni vállalkozók száma) nem a mezőgazdaságból élő önfenntartó gazdálkodást folytató népesség számát fedik, hanem a csak munkakönyves alkalmazottak számára utal. Ezen mezőgazdasági alkalmazottak aránya a foglalkoztatott népességből a három év alatt a kistérségben csökkenést mutat. Az ipari alkalmazottak aránya a foglalkoztatott népességből magas, de tendenciáját tekintve csökkenő: 1999-ben 0,36, 2003-ban 0,29 ez az arány. Ennek magyarázata az ipari szerkezetváltáshoz, a más ágazatok foglalkoztatottságának növekedéséhez köthető, valamint az a tény, hogy ez alatt a három év alatt Gyergyószentmiklóson 564 személlyel, a kistérségben összesen 2778 személlyel csökkent a foglalkoztatott népesség száma, azt mutatja, hogy a munkahelyek megszűnése, az elbocsátások elsősorban az ipari ágazatokban történtek.

Külön tanulmányoztam az építkezésben alkalmazottak arányát a foglalkoztatott népességből. A három év alatt ez az arány enyhe csökkenést mutat: 1999-ben 0,03; 2003-ben 0,029.

A szolgáltatásokban alkalmazottak aránya az össz foglalkoztatottakéból a vizsgált három évben jelentős növekedést mutat: 1999-ben 0,23, 2003-ban 0,46. A 2003-as 46% körüli érték mögött tulajdonképpen a többi ágazatban (főleg az iparban) a foglalkoztatottak csökkenésének ténye áll fenn.

A kereskedelemben foglalkoztatottak aránya a foglalkoztatott népességhez viszonyítva a három év alatt növekedést mutat: 1999-ben 0,07, míg 2003-ban 0,11.

Az iparban történő elbocsátások a kényszerből kisvállalkozók számának növekedését eredményezte (pl. taxisok, bár erre konkrét adatom nincs), valamint azon népesség száma növekedett, amely a mezőgazdaságból önfenntartó gazdálkodást folytatva él.

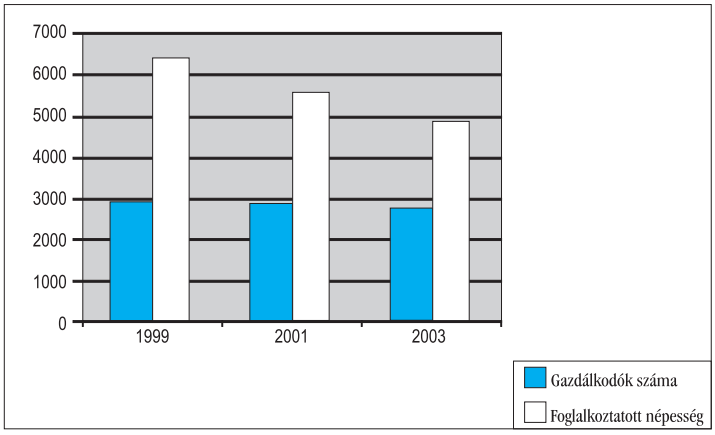
A mezőgazdasági (nem munkakönyves) foglalkoztatottak számára a Gyergyószentmiklósi Polgármesteri Hivatal Mezőgazdasági irodájának adatai alapján következtethetünk. A gazdálkodók száma 1999-ben, illetve 2003-ban, a gazdalajstromból: 2925 és 2762, enyhén csökkenő tendenciát mutat, azonban a számuk magas a foglalkoztatott népesség számához – 6422 és 4858 – képest (lásd a grafikont). Mivel a foglalkoztatottak száma csökkent, a mezőgazdasági foglalkoztatottak száma szinte állandó maradt, megállapíthatjuk, hogy jelentős a mezőgazdasági túlfoglalkoztatottság.

Az alkalmazottak számának további vizsgálatára és ágazatonkénti eloszlására, változására a 2003–2005-ös évekre a Gyergyószentmiklósi Adóhivatal adatait használtam fel.

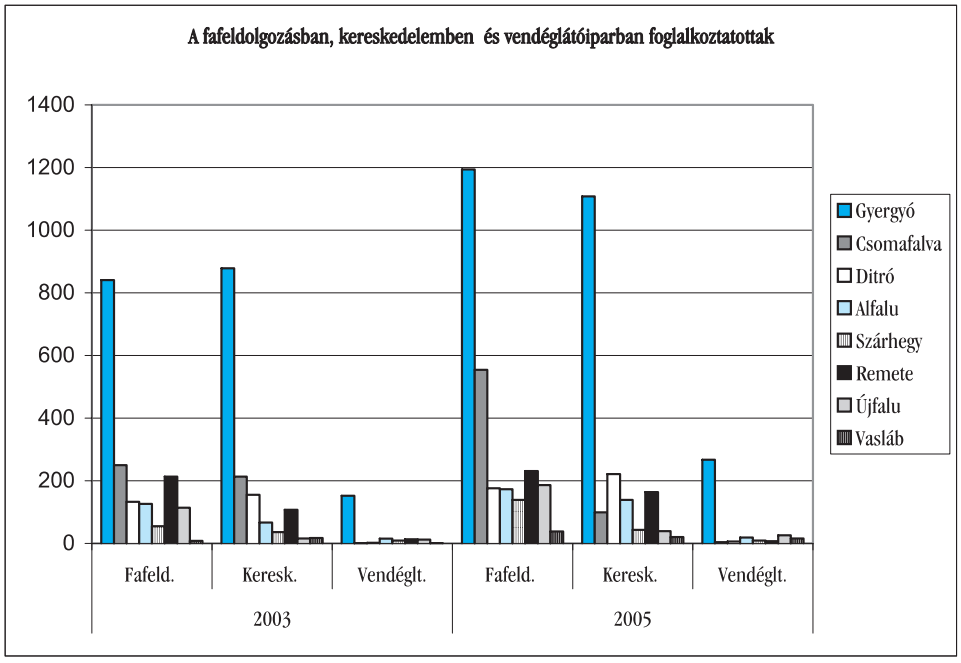
Kimagasló a faiparban, fafeldolgozásban dolgozók száma a kistérségben: 2003-ban 1740, 2005-re ez a szám 2691-re növekedett. Magas a kereskedelemben dolgozók száma is a kistérségben: 1489 (2003), 1833 (2005). A vendéglátás, a kedvező turisztikai lehető-

ujforum_54.qxp 8/2/2006 12:11 PM Page 9

ségek miatt, szintén elemzésem tárgyát képezi, ezért a továbbiakban ezen három ágazat foglalkoztatottsági eloszlását vizsgálom.

3. Ábra. A mezőgazdaságból élők és a foglalkoztatott népesség összehasonlítása. Forrás: Saját számítások a Gyergyószentmiklósi Polgármesteri Hivatal adatai alapján

4. *Ábra. A foglalkoztatottak helyzete a fafeldolgozásban, kereskedelemben és vendéglátásban. Saját számítások a Gyergyószentmiklósi Adóhivatal adatai alapján*

ujforum_54.qxp 8/2/2006 12:11 PM Page 10

A legtöbb fafeldolgozásban foglalkoztatott Gyergyószentmiklóson található mindkét évben, de jelentős növekedést látunk Csomafalva esetében is 2005-re.

A kereskedelemben foglalkoztatottak száma növekedett Gyergyószentmiklóson, valamint a kistérség többi településén, Csomafalván azonban visszaesés tapasztalható.

Ahhoz, hogy megtudjuk, ezen ágazatok mennyire oldják meg tartósan a foglalkoztatás problémáját, a továbbiakban megvizsgálom ezen vállalkozások összetételét is.

Informálódási lehetőségek

Az 1000 főre jutó rádió-előfizetések száma megkétszereződött a három év alatt a kistérségben, az 1000 főre jutó tévé-előfizetések száma is jelentősen növekedett (136,9-ről 18,65-re). Az informálódási lehetőségek fejlettsége, a kistérség olyan mutatói, amelyek az általános mentalitás, a világról alkotott kép vagy a lehetőségek kedvező kihasználása terén ad jellemzést a térségről, még alig mutatkoznak. Újdonság e tekintetben az Újfaluban működő teleház.

Egészségügyi ellátottság

A kistérség egészségügyi infrastrukturális ellátottsága a következőképpen néz ki: összesen 248 kórházi ágy van, ebből 25 a ditrói kórházban, a kistérségben tehát átlagban 0,0046 kórházi ágy jut egy lakosra. A vizsgált időszakban Alfalu és Szárhegy községekben nem volt orvos. A kistérségben átlagosan az 1000 főre jutó orvosok száma 1999-es 1,13-ről 2003-ra 1,11-re csökkent, Gyergyószentmiklós esetében 2,44-ről 2,37-re. Az egészségügyi személyzet az 1999-es 3,19-es kistérségi általról 3,54-re növekedett 2003-ra. Az egészségügy gyengén fejlett helyzete kihatással van az életminőségre, és közvetve hozzájárul a népesség csökkenéséhez.

Önellátási szint

Az önellátási szintjét a kistérség helyzetéről az alábbi táblázatban összegyűjtött adatok szemléltetik.

2a. Táblázat. Mutatók elnevezése

7. Önellátási szint	7.1 Egy lakosra jutó éves gabonatermesztés kg-ban
	7.2 Egy lakosra jutó éves burgonyatermesztés kg-ban
	7.2 Egy lakosra jutó éves zöldségtermesztés kg-ban
	7.3 Egy lakosra jutó éves gyümölcstermesztés kg-ban
	7.4 Egy lakosra jutó éves hústermelés kg-ban
	7.5 Egy lakosra jutó éves tejtermelés literben
	7.6 Egy lakosra jutó éves tojástermelés db-ban

ujforum_54.qxp 8/2/2006 12:11 PM Page 11

1999									
	Gyergyó	Csomafalva	Ditró	Alfalu	Szárhegy	Remete	Újfalu	Vasláb	Össz:
7.1	52,25	93,37	95,84	182,82	449,68	108,13	110,98	124,27	115,43
7.2	197,78	801,53	964,65	858,36	1105,84	867,53	1203,69	771,28	660,65
7.3	31,80	68,22	212,10	37,17	274,75	73,01	35,03	48,36	77,66
7.4	14,09	40,50	73,21	9,38	89,11	30,04	21,13	4,84	29,65
7.5	19,93	105,73	54,99	74,67	122,84	65,93	83,19	57,54	56,48
7.6	1021,62	6182,69	4518,77	3696,47	5717,30	4192,24	5299,83	7494,20	3462,87
7.7	19,17	58,62	141,56	89,74	106,94	137,71	91,38	313,35	81,32
2003									
	Gyergyó	Csomafalva	Ditró	Alfalu	Szárhegy	Remete	Újfalu	Vasláb	Össz:
7.1	34,64	95,36	97,90	267,29	265,27	86,46	120,51	129,87	105,23
7.2	301,13	995,39	1056,16	822,15	1542,02	835,40	1303,59	852,15	763,65
7.3	47,51	19,78	69,40	49,92	140,06	51,47	36,50	31,97	52,84
7.4	11,88	12,09	24,31	22,01	37,82	27,93	57,36	2,50	22,05
7.5	32,07	87,01	54,65	115,44	64,71	94,15	67,40	138,86	65,17
7.6	1019,50	3684,03	6477,95	4410,64	556,86	5785,03	5637,70	8940,56	3495,29
7.7	65,13	237,31	26,99	266,77	140,06	167,43	135,19	284,72	129,31

2. Táblázat. A Gyergyói kistérség önellátási szintje
Saját számítások a Hargita Megyei Statisztikai Hivatal adatai alapján

A gabonatermesztésre használt terület magas aránya miatt fontos az egy lakosra jutó éves gabonatermesztés (kb-ban). 2003-ban ennek értéke 105,23 kg. A burgonyatermesztés, amely egy lakosra jut 2003-ban, a kistérségben átlagosan 763 kg, viszonylag magas érték (6–7 mázsa átlagban, egyes községekben 1 tonna fölötti). A burgonyatermesztés/lakos magas, de a problémát a burgonya értékesítése, piaca, tárolása és a megvalósított jövedelem szintje jelenti.

A térség, helyi éghajlati és földrajzi jellegéből adódóan, a zöldségtermesztésre és a gyümölcstermesztésre nem a legalkalmasabb. Az 1 főre jutó éves zöldség- és gyümölcstermesztés alacsony értéket mutat.

Az egy lakosra jutó éves hústermelés a kistérségben átlagban növekedett ,az 1999-es 56,48 kg-ról 2002-re 65,61 kg-ra. Növekvő tendenciát mutat az egy lakosra jutó éves tejtermelés: 1999-ben 3462,87; 2003-ban 3495,29 liter/fő. A tojástermelés is 81,32 db/főről 129,31db/főre növekedett. A kistérség önellátási szintje a hegyvidéki térségre jellemző.

ujforum_54.qxp 8/2/2006 12:11 PM Page 12

A kistérség mezőgazdasági helyzete

A kistérség termőföldje és éghajlata bizonyos zöldségek termesztésére alkalmatlan, a gabonahozam pedig alacsony.

3a. Táblázat. Mezőgazdasági mutatók

9. Mezőgazdasági mutatók	9.1 Az 1 lakosra jutó mezőgazdasági felület
	9.2 Szántó aránya a mezőgazd. felületből
	9.3 Kaszáló és legelő aránya a mezőgazd. felületből
	9.4 Gabonaterm. felület a mezőgazd. felületből
	9.5 Burgonyaterm. felület a mezőgazd. felületből
	9.6 Zöldségterm. felület a mezőgazd. felületből
	9.7 Szarvasmarhák száma
	9.8 Sertések száma
	9.9 Juhok száma
	9.10 Szárnyasok száma
	9.11 UVM

3. Táblázat. A Gyergyói kistérség mezőgazdasági helyezete. Saját számítások a Hargita Megyei Statisztikai Hivatal adatai alapján

	1999								
	Gyergyó	Csomafalva	Ditró	Alfalu	Szárhegy	Remete	Újfalu	Vasláb	Össz:
9.1	0,56	1,18	1,27	2,42	1,68	1,29	2,33	2,31	1,28
9.2	0,10	0,26	0,27	0,21	0,45	0,28	0,21	0,14	0,23
9.3	0,90	0,74	0,73	0,79	0,55	0,72	0,79	0,86	0,77
9.4	0,34	0,16	0,14	0,19	0,31	0,15	0,13	0,26	0,20
9.5	0,29	0,24	0,23	0,14	0,12	0,16	0,17	0,22	0,18
9.6	0,07	0,02	0,03	0,01	0,00	0,02	0,01	0,01	0,02
9.7	1171	1067	2009	2148	1373	1546	1075	863	11252
9.8	1237	800	1485	2100	650	1717	2690	480	11159
9.9	3335	960	2220	3827	1209	2100	1653	1020	16324
9.10	10290	2100	6370	8500	4500	12800	9000	3650	57210
9.11	1856,8	1331	2564,75	3037,05	1652,55	2118,55	826,45	1088	15374,5

ujforum_54.qxp 8/2/2006 12:11 PM Page 13

	2003								
	Gyergyó	Csomafalva	Ditró	Alfalu	Szárhegy	Remete	Újfalu	Vasláb	Össz:
9.1	0,58	0,86	1,28	2,70	1,72	1,16	2,04	2,38	1,26
9.2	0,10	0,36	0,28	0,18	0,45	0,32	0,24	0,14	0,24
9.3	0,89	0,64	0,72	0,56	0,55	0,68	0,76	0,86	0,70
9.4	0,37	0,20	0,14	0,29	0,43	0,15	0,17	0,26	0,25
9.5	0,30	0,21	0,21	0,11	0,13	0,16	0,17	0,20	0,17
9.6	0,05	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
9.7	1192	982	1776	2241	1186	1618	1856	930	11781
9.8	761	900	828	1533	450	1186	753	300	6711
9.9	2120	645	1767	2486	1120	1695	1315	900	12048
9.10	9150	6000	8000	9500	4000	10244	5300	4500	56694
9.11	1960,15	1731,75	2733,65	3158,85	2144,32	2400,15	2446,2	5040,22	14594,9

Erdős, legelős jellegéből adódóan a kistérségben viszonylag magas az egy lakosra jutó mezőgazdasági terület, átlagosan 1,27 ha körüli, az országos átlag (0,41 ha/lakos) háromszorosa.

Alfaluban ez az átlag 2,46-ról 1999-hez viszonyítva 2,7-re növekedett 2003-ra, amely növekedés a jelentős népességcsökkenéssel magyarázható. A szántók aránya a mezőgazdasági felületből a kistérségben átlagban 0,23 körüli, míg a kaszáló 0,70-re csökkent 2003-ra. Egyrészt a térség hegyes jellegéből, másrészt a silány földminőségből adódik ez a 70% fölötti arány a kaszálók, legelők esetében.

A továbbiakban megvizsgáltam, hogy a megművelt szántóterület hogyan oszlik meg a felhasználás szempontjából: gabona-, burgonya- és zöldségtermesztésre, és kiszámítottam ezek részarányát a mezőgazdasági felületből. A gabona termesztésére használt terület aránya: 0,24 (2003-ban), ami azt mutatja, hogy a szántókat szinte csak gabona termesztésére használják. Ez előnytelen mind országos, mind az EU-hoz való csatlakozás szempontjából, mert nem versenyképes a termesztése, és nincs értékesítési piaca.

A burgonya termesztése, amelyről Székelyföldön sokan azt tartják, hogy a megélhetés fő forrása, a kistérségben a mezőgazdasági terület 0,17 részarányát foglalja el, és értékesítési piaci gondokkal küzd. Viszonylag magas a burgonya termesztésére használt terület aránya az összes mezőgazdasági területből Gyergyószentmiklóson 2003-ban (0,30).

A kistérség állattenyésztésére vonatkozóan megvizsgáltam: a szarvasmarha-, sertés-, juh- és szárnyas állomány számát az 1999–2003 időszakra. A szarvasmarhák tenyésztésére 2000-től érvényes a számozási törvény, levágni csak állatorvosi engedéllyel lehet, és tenyésztésére bizonyos állami támogatás jár. A kistérségben 2003-ban összesen 11 781 szarvasmarha volt. A legmagasabb értékeket 2003-ban Újfalu (1856), Alfalu (2241) mutatta, míg a legalacsonyabb Vaslábon (900 körüli). A sertéstenyésztés esetében az elemzett há-

ujforum_54.qxp 8/2/2006 12:11 PM Page 14

rom évben az állomány jelentős csökkenését tapasztaljuk. 1999-ben 11 159-ről 2003-ban 6711-re csökkent. Ennek oka a sertéshús piaci árának csökkenésében keresendő.

A juhtetenyésztésre vonatkozóan szintén az állomány csökkenése tapasztalható: az 1999-es 16 324-es értékről 2003-ra 12 048-ra csökkent. A juhtenyésztés és a szarvasmarha-tenyésztés a nagyfelületű hegyi legelőkön valósul meg. Kérdéses, hogy a különböző fajállatok mennyire tudnak alkalmazkodni a helyi éghajlati viszonyokhoz, azonban a fajnemesítés és az állattenyésztés versenyképessé tétele fontos prioritás marad. A szárnyasállomány a kistérségben 2003-ban összesen 56 694.

Megválaszolatlan kérdés marad számomra: Azért termesztenek-e Székelyföldön burgonyát, mert gazdaságosan nagy hozamban termeszthető (és értékesíthető?), vagy mert a térség éghajlata és termőföldje nem teszi lehetővé más növény termesztését?

Következtetésként megállapítható, hogy a mezőgazdaság alacsony termelékenységgel bír.

Idegenforgalom

Meglepő, hogy sok településen nincs fogadóhely (a helységi adatlap alapján), a kistérségben átlagban és Gyergyószentmiklóson is csökkent a számuk (1268-ról 896-ra, illetve 975-ről 640-re) 1999–2003 között. A családi házaknál való vendégfogadásról, helyismeretemre alapozva, kijelenthetem, hogy növekvő tendenciát mutat az elmúlt időszakban, azonban erre összefogás és stratégia nélkül életképes fejlesztést nem tudunk megvalósítani.

Növekedett a vendéglátó egységek száma és ebben az ágazatban a foglalkoztatottak száma 2003–2005 között. Átlagban egy kereskedelmi egységnél foglalkoztatottak száma 3,80-ról (2003) 4,27-re növekedett.

A GYERGYÓI KISTÉRSÉG GAZDASÁGI HELYZETÉNEK KOMPLEX ELEMZÉSE

Vállalkozások helyzete a kistérségben

A vállalkozások számát vizsgálva a 2003–2005-ös évekre a Gyergyószentmiklósi Adóhivatal adatait használtam fel. Az adatok alapján a 2003–2005-ös időszak alatt 905-ről 1231-re növekedett a vállalkozások száma.

A jelentős növekedés elsősorban a kereskedelemben valósul meg: 2003-ben 359, 2005-ben 458 ezen vállalkozások száma. A térségben való eloszlást vizsgálva, 2003-ban 63,79%-a, 2005-ben 58,52%-a Gyergyószentmiklóson található. Jelentős, 8% fölötti részarányt mutat a vállalkozások számából Alfalu (2003-ban 8,36%, vagyis 30 cég; 2005-ben 8,73, vagyis 40 cég).

A második jelentős ágazat a faipar, fafeldolgozás. 2005-ben a kistérségben 268, Gyergyószentmiklóson 80 vállalkozás működött. A falvak közül magas 2005-ben a Csomafalván (50), Ditrón (50), Újfalun (36) bejegyzett vállalkozások száma. A fafeldolgozó egységek többsége gáter.

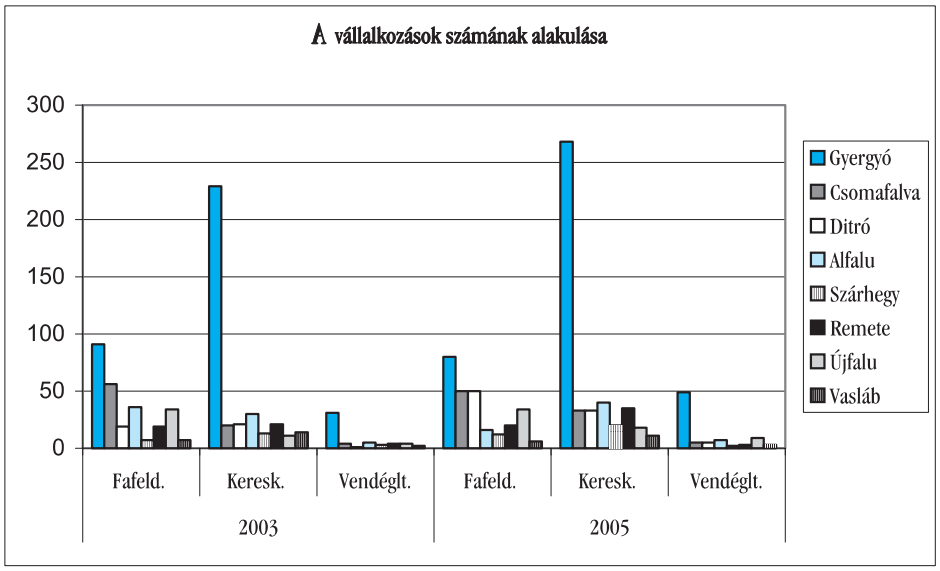
ujforum_54.qxp 8/2/2006 12:11 PM Page 15

A bútorgyártásban bejegyzett vállalkozások száma 17 volt 2003-ban, 2005-re pedig lecsökkent 7-re. A két település, ahol bútorgyártás történik: Gyergyószentmiklós és Alfalu. A kitermelt és felvágott fának tehát, úgy tűnik a vállalkozások számából, hogy csak kis mennyisége kerül feldolgozásra a térségben bútorgyártására. Ez azt jelenti, hogy a termelési folyamat rövid, más ágazatok jelentősek a fafeldolgozásban, úgymint a faházak gyártása vagy a kerti padoké.

A vendéglátó egységek száma a térségben alacsony, és 59%-uk 2005-ben Gyergyószentmiklóson található, számuk pedig 31-ről 49-re növekedett.

Az 5. ábrát tanulmányozva, a legszembetűnőbb a kereskedelmi egységek számának a növekedése (főleg Gyergyószentmiklóson).

A 4. táblázat azt mutatja, hogy az egy vállalkozásra jutó alkalmazottak száma alig változott, így ezen új kereskedelmi egységek főleg kisvállalkozások, kisüzletek, amelyek hosszú távú versenyképessége kérdéses.

5. Ábra. A vállalkozások helyzete. Saját számítások a Gyergyószentmiklósi Adóhivatal adatai alapján

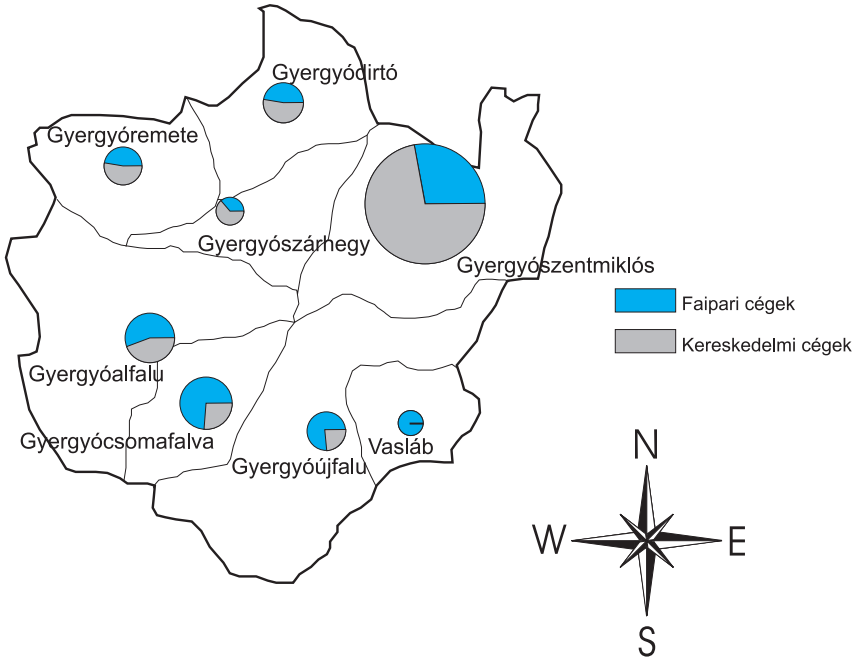
A foglalkoztatottság kérdésére visszatérve, a *4. táblázat* az egy vállalkozásra jutó alkalmazottak számát tartalmazza. A foglalkoztatottság vonatkozásában vizsgálom ezeket az ágazatokat. A faipari, fafeldolgozó egységeknél jó jelnek vehetjük azt, hogy az egy cégre jutó alkalmazottak száma átlagban a kistérségben 6,47-ről 10,04-re növekedett. Nagyon jelentős a gyergyócsomafalvi (4,46-ról 11,08-ra), gyergyószentmiklósi (9,24-ről 14,93) és a gyergyóalfalvi (3,50-ről 10,81-re) növekedés ezen a téren.

ujforum_54.qxp 8/2/2006 12:11 PM Page 16

Alkalm. /Gazd. egys.		Gyergyó	Csomafalva	Ditró	Alfalu	Szárhegy	Remete	Újfalu	Vasláb	Átlag:
2003	Fafeld.	9,24	4,46	7,00	3,50	7,86	11,21	3,35	1,14	6,47
	Keresk.	3,83	10,65	7,38	2,23	2,77	5,10	1,45	1,21	4,15
	Vendéglt.	4,90	0,25	2,00	3,00	3,00	3,25	3,00	0,50	3,80
2005	Fafeld.	14,93	11,08	3,52	10,81	11,58	11,55	5,47	6,33	10,04
	Keresk.	4,13	3,00	6,70	3,48	2,15	4,69	2,17	1,82	4,00
	Vendéglt.	5,45	0,80	1,20	2,71	4,50	2,33	2,89	5,33	4,27

4. Táblázat. Az egy gazdasági egységre jutó foglalkoztatottak száma a fafeldolgozásban, kereskedelemben és vendéglátásban. Saját számítások a Gyergyószentmiklósi Adóhivatal adatai alapján

Jobb szemléltetés céljából elkészítettem az ArcviewGIS program segítségével a faipari cégek és a kereskedéssel foglalkozó cégek településenkénti eloszlásának ábráját, a településen működő cégek számát is jelezve a kör sugarával.

6. Ábra. Faipari és kereskedelmi cégek számának változása településenként a Gyergyói kistérségben. Saját számítások a Gyergyószentmiklósi Adóhivatal adatai alapján.

Itt is megállapítható az, hogy a kereskedelmi társaságok magas száma a kis- és középvállalkozásokra utal, a fafeldolgozásban is jelentős a kis- és középvállalkozások jelenléte.

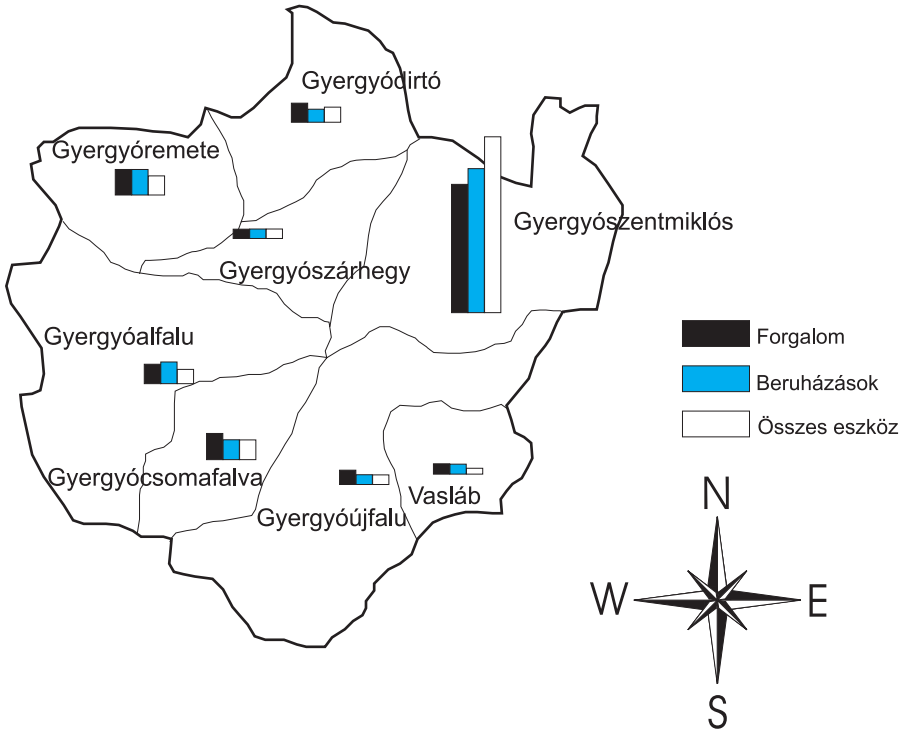
ujforum_54.qxp 8/2/2006 12:11 PM Page 17

Következtetésként megállapítható, hogy az ipari szerkezetváltásból adódó munkahelyhiányra a térségben domináns két ágazat, a kereskedelem és a fafeldolgozás, csak részben ad megoldást. A vendéglátásban pedig, bár növekedés tapasztalható, még mindig nagyon alacsony a foglalkoztatottak száma. Hosszú távon a kis- és középvállalkozások életképességén múlik ezen ágazatokban a munkahelyek száma.

Kistérség – központi szerep?

A vállalkozások száma szerinti eloszlásban Gyergyószentmiklós kimagasló: 2003-ban a vállalkozások 58,78%-a, 2005-ben pedig 52,72%-a volt Gyergyószentmiklóson.

A beruházások, a forgalom és az összes eszközre vonatkozó adatok alapján elkészítettem a kistérség gazdasági térképét, a már említett ArcviewGIS program segítségével.

7. Ábra. A Gyergyói kistérség vállalkozásainak gazdasági térképe 2005-ben. Saját számítások a Gyergyószentmiklósi Adóhivatal adatai alapján

Megállapíthatjuk, hogy a vállalkozások forgalmának 57,74%-a, az összes eszköz 70,80%-a, a beruházások 64,76%-a Gyergyószentmiklóson valósult meg 2005-ben.

ujforum_54.qxp 8/2/2006 12:11 PM Page 18

Bizonyos gazdasági tevékenységek csak Gyergyószentmiklóson működnek, úgymint a nyomdák, bútorgyártás. Az építkezés is olyan iparág, amelyben az alkalmazottak 98%-a 2003-ban, 86,75%-a 2005-ben Gyergyószentmiklóson dolgozott, vagy itt volt bejegyezve. 2003-ban a következő ágazatok foglalkoztatottjai vannak jelen Gyergyószentmiklóson magas arányban, míg a községekből részben vagy teljesen hiányoznak: ingatlankereskedelem, banki és pénzügyi szektor, telekommunikáció, jogi és könyvelési, szolgáltatási ágazatok.

Ezek mellett a vállalkozások mellett a csak a városban működő intézményeket is megemlítjük: kórház, bíróság, bankok, főiskola, újságok és rádiók szerkesztőségei, gimnázium és szakközépiskolák, valamint más adminisztratív egységek irodái (pl. nyugdíjpénztár).

Ezek együttes hatása jelzi azt a gazdasági vonzóerőt, amely Gyergyószentmiklóst egyfajta kistérségi központi státusszal látja el, bár erre nincs kistérségi regionális intézményi keret.

Következtetések

A rendelkezésre álló statisztikai, gazdasági adatok alapján végzett elemzések az alábbi főbb következtetésekre vezettek:

– jelentős a népességcsökkenés, különösen a fiatalabbak körében;

– az ipari szerkezetváltás miatt jelentős az ipari foglalkoztatottak számának csökkenése;

– az ipari foglalkoztatásból kiszorultak részben a kisvállalkozásokban, főleg a kereskedelemben helyezkedtek el, de nagyobbrészt a mezőgazdaságból próbálnak megélni;

– a kis- és középvállalkozások száma magas, de ezek elsősorban a családtagok foglalkoztatását biztosítják;

– jelentős a mezőgazdasági túlfoglalkoztatottság, ami alacsony mezőgazdasági termelékenységet és ehhez kapcsolódva alacsony jövedelmi szintet eredményez;

– magas a vidéki háztartások önellátási szintje, gyenge a piachoz való kapcsolódás;

– a fafeldolgozásban tevékenykedő gazdasági egységek nem jelenthetnek hosszú távra megoldást a foglalkoztatottság problémájára, bár a vizsgált időszakban ezen ágazatban dolgozók száma jelentősen növekedett;

– a kistérség viszonylag gyenge infrastrukturális ellátottsága negatívan hat az itt élők életszínvonalára, a vállalkozások fejlesztésére;

– kedvezőek a turisztikai adottságok, de a vendéglátás is csak szezonálisan és viszonylag kevés embernek nyújthat megélhetést.

Jelentős kitörési pontokat nehéz felmutatni, de kétségtelenül egyike ezeknek a turizmus fejlesztése és a már működő vállalkozások szorosabb kapcsolódása a piaci elvárásokhoz.

ujforum_54.qxp 8/2/2006 12:11 PM Page 19

FELHASZNÁLT IRODALOM:

Garda Dezső: *Megmaradásunk esélye.* Státusz kiadó, 2005.

György Lehel*: Diagnoza şi strategia de dezvoltare a microregiunii Gheorgheniului în contextul strategiei de dezvoltare regională, Államvizsga dolgozat,* 2001.

Madaras Szilárd: *Gyergyó kistérség helyzetelemzése és fejlesztési stratégiája, Mesterkurzus disszertációs dolgozat,* 2006.

Vincze Mária: *Vidéki helyzetelemzés. Kászoni esettanulmány. Hargita Kiadóhivatal,* 2002.

Vincze Mária: *Régió és vidékfejlesztés. Elmélet és gyakorlat. Presa Universitară Clujeană, Kolozsvár,* 2000.

*** Recensământul populaţiei României, 2002.

*** Hargita Megyei Statisztikai Hivatal adatai

*** Hargita Megyei Mezőgazdasági Igazgatóság adatai

*** Gyergyószentmiklósi Adóhivatal adatai

*** Gyergyószentmiklósi Polgármesteri Hivatal, Mezőgazdasági Irodájának adatai